

Latvijas Republikas Ekonomikas ministrija
Patērētāju tiesību aizsardzības centrs
K.Valdemāra ielā 157, Rīgā, LV – 1013 ♦ tālr. (+371)7388624 ♦ fakss (+371)7388634 ♦ e-pasts: tpkc@apollo.lv
Rīgā

(...)

AS „Mateks Credit”
Reģ.Nr.40003270389
Dammes iela 34-25,
Rīga, LV-1069

LĒMUMS
par nevienlīdzīgiem un netaisnīgiem līguma
noteikumiem

Rīgā

2007.gada 14.novembrī

Nr.53 -lg

[1] Patērētāju tiesību aizsardzības centrā (turpmāk – *PTAC*) 2007.gada 10.jūlijā saņemts ... (turpmāk – *Patērētāja*) iesniegums (turpmāk – *Iesniegums*) saistībā ar AS „Mateks Credit” ... noslēgto Aizdevuma līgumu Nr.... (turpmāk – *Aizdevuma līgums*) un ... noslēgto Ķīlas līgumu Nr.... (turpmāk – *Ķīlas līgums*). *Iesniegumā* norādīts, ka *Patērētāja* uzskata, ka minētajos līgumos ir ietverti netaisnīgi līguma noteikumi. *Iesniegumā* izteikts lūgums *PTAC* izvērtēt *Aizdevuma līguma* un *Ķīlas līguma* noteikumus, kā arī veikt visas nepieciešamās darbības, lai aizstāvētu *Patērētājas* tiesības.

[2] Sakarā ar saņemto *Iesniegumu PTAC* pieprasīja un saņēma AS „Mateks Credit” 2007.gada 14.septembra paskaidrojumu Nr.664 (turpmāk – *Paskaidrojums*). *Paskaidrojumā* norādīts sekojošais:

[2.1] Attiecībā uz *Aizdevuma līguma* 3.5.punktu AS „Mateks Credit” norāda, ka nevar no aizņēmēja pieprasīt līgumsodu dubultā apmērā, jo līgumā noteikts, ka līgumsods sastāda 0,5% no kopējās aizdevuma summas par katru nokavēto dienu, bet ne dubulto apmēru.

[2.2] *Aizdevuma līgums*, kas noslēgts ar *Patērētāju*, sastādīts redakcijā, kādu AS „Mateks Credit” no 2006.gada 17.jūlija neizmanto, slēdzot aizdevumu līgumus ar citiem klientiem.

[2.3] AS „Mateks Credit” nepiekrīt *Patērētājas* apgalvotajam, ka viņai pirms minēto līgumu parakstīšanas nebija iespējams ietekmēt abu līgumu saturu. AS „Mateks Credit” atsaukusies arī uz *Civillikuma* 1428.panta noteikumiem. AS „Mateks Credit” norādījusi, ka *Patērētāja* četras reizes pēc līgumu noslēgšanas parakstīja līgumu grozījumus, kuros bija iespēja koriģēt līgumu noteikumus, ja kāds no tiem neapmierināja vai bija nesaprotams.

[2.4] Attiecībā uz *Aizdevuma līguma* 2.3.punktu *Paskaidrojumā* norādīts, ka tas nenozīmē, ka AS „Mateks Credit” ir tiesīga prasīt no *Patērētājas* aizdevuma summas

atmaksu dubultā apmērā. Ar aizdevuma summas dubulto apmēru ir nodrošināta AS „Mateks Credit” *Aizdevuma līguma* 1.5.punktā minētā iespējamā prasība par pārējo ar aizdevumu saistīto neatmaksāto maksājumu (procentu par aizdevuma lietošanu) un iespējamā līgumsoda piedziņa.

[2.5] AS „Mateks Credit” norādījusi, ka praksē attiecībā uz *Patērētāju Aizdevuma līguma* 3.4.punkts nav piemērots.

[2.6] *Aizdevuma līguma* 3.5.punktā noteiktais līgumsods tiek piemērots tikai maksājuma kavējuma gadījumā, nevis noteikti procenti par aizdevuma lietošanu vai AS „Mateks Credit” pelnīšanas nolūkā. Sakarā ar aizkavēšanos starpbanku naudas pārskaitījumos vai citu objektīvu iemeslu dēļ AS „Mateks Credit” aprēķina līgumsodu, sākot no trešās dienas pēc maksājuma termiņa iestāšanās dienas.

[2.7] Attiecībā uz *Aizdevuma līguma* 4.1. punkta noteikumu *Paskaidrojumā* minēts, ka aizņēmējam nav aizliegts brīvi rīkoties ar līguma 4.1.punktā minēto īpašumu, kas nav iekļāts par labu AS „Mateks Credit” un šis noteikums ir paredzēts kā brīdinājums, ka AS „Mateks Credit” ir tiesības vērst savas prasības arī uz pārējo aizņēmēja īpašumu, ja iekļātā īpašuma vērtība nevarēs pilnīgi segt aizņēmēja parādu.

[2.8] *Aizdevuma līguma* 4.4.punktā minētais noteikums tika ietverts līgumā, jo, noslēdzot *Aizdevuma līgumu*, aizdevējs apņēmas *Patērētājas* vārdā veikt viņas īpašuma tiesību uz dzīvokli nostiprināšanu zemesgrāmatā. Tas nozīmē, ka, lai izpildītu savu pienākumu, aizdevējam bija nepieciešams no klienta ieturēt īpašuma tiesību uz dzīvokli reģistrācijas pagaidu apliecību Nr.... *Patērētājas* vārdā AS „Mateks Credit”:

1) Valsts zemes dienestā pasūtīja tehniskās inventarizācijas lietu nekustamajam īpašumam ...;

2) Valsts zemes dienestā pasūtīja izrakstu no inventarizācijas lietām un nekustamā īpašuma valsts kadastra reģistra par nekustamo īpašumu Nr....;

3) pie zvērinātas notāres sagatavoja un apliecināja nostiprinājuma lūgumu īpašuma ierakstīšanai zemesgrāmatā;

4) veica maksājumus saistībā ar īpašuma tiesību nostiprināšanu zemesgrāmatā;

5) augstāk minēto dokumentu paketi kopā ar īpašuma tiesību uz dzīvokli reģistrācijas pagaidu apliecību Nr... iesniedza Rīgas pilsētas zemesgrāmatu nodaļā;

6) saņēma zemesgrāmatu apliecību uz *Patērētājas* vārda;

7) nostiprināja hipotēku par labu AS „Mateks Credit”.

AS „Mateks Credit” norādījusi, ka *Patērētāja* savu īpašumu iekļāja vēlāk nekā saņēma aizdevumu. Dokumenta oriģināls nekalpo tam, lai pastiprinātu saistību izpildi, bet tam, lai aizdevējs izpildītu līgumā noteiktos pienākumus.

[2.9] Attiecībā uz *Aizdevuma līguma* 5.4.punktu AS „Mateks Credit” norādījusi, ka šāds noteikums iekļauts līgumā, jo AS „Mateks Credit” klientiem aizdevumu piešķir pirms tiek nostiprināta hipotēka par labu aizdevējam attiecīgajā zemesgrāmatu nodaļā. Pilnvaras primārais mērķis ir nodrošināt to, lai aizdevējs varētu izpildīt tās saistības, ko ir uzņēmis sakarā ar noslēgto līgumu. Gadījumā, ja klients atsauktu pilnvaru, kreditoram nebūtu iespējams izpildīt uzņemtās saistības (nostiprināt īpašuma tiesības, nostiprināt hipotēku, veikt maksājumu u.c. darbības). Rezultātā kreditors izsniegtu aizdevumu bez nodrošinājuma un parādnieka saistību neizpildes gadījumā ciestu ievērojumus zaudējumus. AS „Mateks Credit” norāda, ka ar 2007.gada septembri *Aizdevuma līguma* 5.4.punkts (aizdevuma līguma jaunajā redakcijā 6.3.punkts) tiks koriģēts, izņemot no tā nosacījumu par līgumsoda aprēķināšanu pilnvaras atsaukšanas gadījumā.

[2.10] Saskaņā ar *Aizdevuma līguma* 9.1.punktu AS „Mateks Credit” vienpusēji izbeidz līgumu tikai, ja aizņēmējs pārkāpj 9.1.punktu, 9.1.2. un 9.1.3.punktus un gadījumā, ja maksājuma kavējums pārsniedz 30 dienas.

[2.11] Attiecībā uz *Aizdevuma līguma* 9.1.punkta un 9.1.1.punkta formulējumu „dati, kas var negatīvi ietekmēt līguma izpildi” AS „Mateks Credit” norāda, ka, nodibinot hipotēku, svarīga *Civillikuma* 1306.panta pirmā daļa, kas nosaka, ka iekļāt lietu var tikai tas, kam vispār ir tiesības ar savu lietu brīvi rīkoties. Tādēļ kreditoram ir jāpārliedz par to, vai ķīlas devējs ir nekustamā īpašuma īpašnieks, īpašums nav kopīpašums, nekustamajam īpašumam nav uzlikts vai pielīgts atsavinājuma aizliegums, nav parādu, arī tādu, kas nav ierakstīti zemesgrāmatā (komunālo maksājumu, nodokļu u.c.), kas tieši vai netieši var apgrūtināt kredīta atgūšanas iespēju. Tāpēc formulējums „dati” ietver sevī visu to informāciju, ko aizņēmējs sniedz aizdevējam, slēdzot aizdevuma līgumu – dzīvesvietas adrese, trešo personu prasījumi, laulātā esamība u.c.

[2.12] *Aizdevuma līguma* 9.1.punkta un 9.1.3.punktā ietvertais formulējums „nepilda līguma saistības” ietver aizdevuma līguma 3.1., 4.4., 5.3. un 5.5.punkta pārkāpumu.

[2.13] Attiecībā uz *Aizdevuma līguma* 9.2.punkta 9.2.1.apakšpunkta noteikumu, kas paredz, ka pēc aizdevēja prasījuma saņemšanas aizdevēja pienākums ir ne vēlāk kā desmit dienu laikā atmaksāt atlikušos maksājumu grafikā noteiktos maksājumus un līgumsodu, ja tāds noteikts un aprēķināts, AS „Mateks Credit” norāda, ka aizņēmējam, skaitot visus nosūtītos brīdinājumus sava parāda atmaksāšanai, faktiski ir dotas vismaz 30 dienas.

[2.14] Attiecībā uz *Aizdevuma līguma* 11.1.punktu AS „Mateks Credit” paskaidro, ka *Patērētāja* ir parakstījusi *Aizdevuma līguma* katru lapu, bet arī ar savu roku uzrakstījusi, ka līgums viņai ir saprotams.

[2.15] Attiecībā uz šķīrējtiesas klauzulām AS „Mateks Credit”, atsaucoties uz *Civilprocesa likuma* normām, norādījusi, ka to kā atsevišķu līgumu var ietvert jebkurā līgumā. *Aizdevuma līgumā* iekļautā šķīrējtiesas klauzula atšķiras no Ķīlas līgumā iekļautās tikai ar to, ka *Aizdevuma līgumā* tiesības izvēlēties tiesu dotas tikai aizdevējam, bet ķīlas līgumā – prasības pieteicējam, kas var būt gan aizdevējs, gan aizņēmējs. AS „Mateks Credit” piekrīt, ka *Aizdevuma līguma* šķīrējtiesas klauzula ierobežo aizņēmēja tiesības izvēlēties tiesu un ir netaisnīga. *Aizdevuma līguma* jaunajā redakcijā šī kļūda ir izlabota un tiesības izvēlēties tiesu dotas prasības pieteicējam – kā aizdevējam, tā aizņēmējam. AS „Mateks Credit” nepiekrīt, ka arī tādā redakcijā šķīrējtiesas klauzula nostāda patērētāju savu tiesību aizsardzībai neizdevīgā stāvoklī.

[2.16] Attiecībā uz *Ķīlas līguma* 2.1.punkta 2.1.3.apakšpunktu AS „Mateks Credit” sniedz tādu pašu skaidrojumu kā *Aizdevuma līguma* 3.5.punkta sakarā. *Patērētājam* noteiktais līgumsods Ls 200,00 apmērā, ja ķīlas devējs nepilda *Ķīlas līguma* 2.1.punkta nosacījumus bija noteikts kā brīdinājums un sekas tam, ja tie tiks pārkāpti, ar mērķi atturēt ķīlas devēju no parādu saistībām pret trešajām personām (saistībā ar ķīlas priekšmetu), jo gadījumā, ja ķīlas devējs nemaksās visus maksājumus, saistītus ar nekustamo īpašumu, tad attiecīgajām iestādēm ir tiesības vērsties tiesā ar prasību piedzīt no ķīlas devēja parādu, vēršot piedziņu uz ķīlas priekšmetu. AS „Mateks Credit” norāda, ka ķīlas līguma jaunajā redakcijā no 2.1.punkta 2.1.3.apakšpunkta līgumsoda maksāšanu izslēdz vispār.

[2.17] Attiecībā uz *Ķīlas līguma* 5.1.punktu, kurā ķīlas devējs piekrīt un pilnvaro ķīlas ņēmēju parakstīt nostiprinājuma lūgumus zemesgrāmatai, jautājumā par

ķīlas ņēmēja ķīlas tiesību nostiprināšanu, AS „Mateks Credit” norāda, ka saskaņā ar *Zemesgrāmatu likuma* 58.panta pirmo un otro daļu pilnvarojums citai personai lūgt nostiprinājumu jāizteic pilnvarā, ko apliecina notārs vai pagasttiesa. Sevišķi apliecināta pilnvara nav vajadzīga, ja pilnvarojums lūgt nostiprinājumu ir izteikts nostiprinājuma līgumā vai pašā aktā (šajā gadījumā ķīlas līgumā), uz kura pamata nostiprināma tiesība, vai, ja pilnvarojums dots notāram, kas taisījis vai apliecinājis minēto aktu. Tāpēc *Patērētāja* kā ķīlas devējs ķīlas līgumā minētā apakšpunktā pilnvaro AS „Mateks Credit” kā ķīlas ņēmēju parakstīt nostiprinājuma līgumu hipotēkas nostiprināšanai zemesgrāmatā.

Izvērtējot lietā esošos materiālus, **PTAC secina:**

[3] *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma* (turpmāk – *PTAL*) 25.panta ceturtās daļas 6.punktā ir noteikts, ka *PTAC* funkcijās ietilpst patērētāju tiesību ievērošanas uzraudzība līgumu projektos un līgumos, ko patērētāji slēdz ar ražotājiem, pārdevējiem vai pakalpojumu sniedzējiem, arī normatīvajos aktos paredzēto darbību veikšana, lai ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs grozītu līguma projektu vai pārtrauktu pildīt līguma noteikumus, ja līguma projektā vai noslēgtajā līgumā konstatēti netaisnīgi vai neskaidri noteikumi. Līdz ar to *PTAC* savas kompetences ietvaros ir tiesīgs izvērtēt *Aizdevuma līguma* un *Ķīlas līguma* noteikumu atbilstību *PTAL* un citu normatīvo aktu prasībām.

[4] Saskaņā ar *PTAL* 3.panta 2.punkta noteikumiem patērētāju tiesības ir pārkāptas, ja nav ievērots līgumslēdzēju pušu vienlīdzības princips un līguma noteikumi ir netaisnīgi. Savukārt saskaņā ar *PTAL* 6.panta pirmo daļu ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs nedrīkst piedāvāt tādus līguma noteikumus, kas ir pretrunā ar līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu, šo likumu un citiem normatīvajiem aktiem. Līguma noteikums, kuru līgumslēdzējas puses savstarpēji nav apspriedušas, ir netaisnīgs, ja tas pretēji labticīguma prasībām rada būtisku neatbilstību līgumā noteiktajās līgumslēdzēju pušu tiesībās un pienākumos par sliktu patērētājam (*PTAL* 6.panta trešā daļa). Atbilstoši *PTAL* 6.panta ceturtās daļas noteikumiem, novērtējot līguma noteikumus, ņem vērā pārdotās preces vai sniegtā pakalpojuma raksturu, visus apstākļus, kādos līgums noslēgts, kā arī noslēgtā līguma un ar to saistītā līguma noteikumus.

[5] *Iesniegumā Patērētāja* norādījusi, ka pirms *Aizdevuma līguma* un *Ķīlas līguma* parakstīšanas viņai nebija iespējams ietekmēt minēto līgumu saturu un ka viņai parakstīšanai tika piedāvāti jau iepriekš sastādīti līgumi.

PTAC norāda, ka, lai arī *Patērētāja Aizdevuma līgumu* un *Ķīlas līgumu* ir parakstījusi, tomēr *PTAL* ir paredzēti izņēmumi no vispārējiem līgumu noslēgšanas noteikumiem: līguma netaisnīgs noteikums var tikt atcelts, ja tas nav ticis apspriests. Tikai līguma parakstīšana no patērētāja puses un informētība par līguma saturu nav uzskatāma par apspriešanu.

Par apspriestiem līguma noteikumiem uzskatāmi līguma noteikumi, par kuriem līgumslēdzēji savstarpēji apspriežot (savstarpēji apmainoties viedokļiem) ir vienojušies. Līdz ar to parakstīts līgums pats par sevi nav pietiekams pierādījums tam, ka līgumslēdzēji savstarpēji apsprieda katru līguma noteikumu atsevišķi (skatīt,

Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2006.gada 7.marta spriedums lietā Nr.C30519003, SKA-59 motīvu daļas 14.punktu).

PTAL 6.panta septītā daļa nosaka, ka „Ja ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs apgalvo, ka līguma noteikumi ir savstarpēji apspriesti ar patērētāju, viņa pienākums ir to pierādīt”. PTAL 6.panta septītās daļas noteikumi uzliek pierādīšanas pienākumu pakalpojuma sniedzējam gadījumos, kad pastāv domstarpības par to, vai attiecīgie līguma noteikumi ir vai nav savstarpēji apspriesti. Tādējādi AS „Mateks Credit” kā pakalpojumu sniedzējai ir pienākums pierādīt, ka Aizdevuma līguma un Ķīlas līguma noteikumi ir savstarpēji apspriesti ar Patērētāju. Ņemot vērā to, ka AS „Mateks Credit” nav iesniegusi pierādījumus, kas apliecinātu Aizdevuma līguma un Ķīlas līguma noteikumu savstarpēju apspriešanu ar Patērētāju, kā to nosaka PTAL 6.panta septītās daļas noteikumi, PTAC secina, ka Aizdevuma līguma un Ķīlas līguma noteikumi nav savstarpēji apspriesti ar Patērētāju, izņemot tā būtiskās sastāvdaļas.

Papildus PTAC norāda, ka, iekļaujot līgumā, ko slēdz ar patērētāju, netaisnīgus līguma noteikumus, par tiem ir nepieciešama atsevišķa apspriešana un ar patērētāja parakstu vien nepietiek, lai apgalvotu, ka patērētājs šādiem līguma noteikumiem ir piekritis, jo „pat skaidri izteikts patērētāja apliecinājums, ka viņš ir iepazīstināts ar līguma standartnoteikumiem un vienojies par tiem, neizslēdz Direktīvas (Direktīva 93/13/EEK par netaisnīgiem noteikumiem patērētāju līgumos) piemērošanu” (Skat., Zadraks G. Direktīvas 93/13/EEK par netaisnīgiem noteikumiem patērētāju līgumos nepieciešamā reforma. *Likums un Tiesības*, 2005, Nr.4, 103.lpp.).

[6] *Aizdevuma līguma 1.2.apakšpunktā* noteikts, ka „Aizdevums – naudas summa, kuru Aizdevējs aizdod Aizņēmējam uz šī līguma noteikumiem, tajā skaitā ar līguma izpildi saistīto izdevumu apmaksai”. PTAC norāda, ka AS „Mateks Credit” ar Patērētāju līgumā ir jāvienojas par konkrētiem izdevumiem un to apmēru. PTAC vērš uzmanību uz PTAL 6.panta otrās daļas noteikumiem, ka neskaidri un neprecīzi rakstveida līguma noteikumi tiek tulkoti par labu Patērētājam.

[7] *Aizdevuma līguma 2.3.apakšpunkts* satur noteikumu, ka „Puses vienojas, ka nodibinot hipotēku, nodrošināmo Prasījumu sastādīs šī līguma pielikumos Nr.1 un Nr.2 norādītā Aizdevuma summa dubultā apmērā”.

Saskaņā ar Aizdevuma līguma 1.5.apakšpunktā noteikto - prasījums Aizdevuma līguma izpratnē ir „līguma noteikumu neizpildīšanas vai nepienācīgas izpildīšanas gadījumā iespējamās Aizdevēja pretenzijas pret Aizņēmēju neatmaksātā aizdevuma, pārējo ar aizdevumu saistīto neatmaksāto maksājumu un līgumsoda apmērā”.

PTAC secina, ka no Aizdevuma līguma 2.3.apakšpunkta noteikumiem izriet, ka Aizdevuma līguma noteikumu neizpildīšanas vai nepienācīgas izpildīšanas gadījumā AS „Mateks Credit” ir tiesīga prasīt no Patērētājas aizdevuma summas atmaksu dubultā apmērā. PTAC norāda, ka aizdevuma summas pieprasīšana dubultā apmērā no Patērētājas, ja Patērētāja nepilda vai pienācīgi neizpilda līgumsaistības, ir pretrunā ar labticīguma prasībām un nostāda Patērētāju savu interešu aizsardzībai būtiski neizdevīgā stāvoklī, ļaujot AS „Mateks Credit” iedzīvoties uz Patērētājas rēķina. PTAC norāda, ka šāds Aizdevuma līguma 2.3.apakšpunkta noteikums (kontekstā ar Aizdevuma līguma 1.5.apakšpunkta noteikumu) saskaņā ar PTAL 5.panta otrās daļas 5.punktu, 6.panta trešās daļas 1.punktu ir atzīstams par netaisnīgu līguma noteikumu.

[8] **Aizdevuma līguma 3.4.apakšpunkts** paredz, ka „*Aizņēmējam ir tiesības likumdošanā paredzētajā kārtībā, par to rakstveidā brīdinot Aizdevēju, atmaksāt aizdevumu un pārējos maksājumu grafikā noteiktos maksājumus arī pirms galīgā saistību izpildes termiņa. Pirmstermiņa atmaksas gadījumā Aizdevējs ir tiesīgs kā atlīdzību prasīt procentu nomaksu par tekošo gadu*”.

PTAC secina, ka aizdevuma pirmstermiņa atmaksas gadījumā *Patērētājam* var būt pienākums AS „Mateks Credit” kā atlīdzību samaksāt procentus par tekošo gadu. PTAC norāda, ka saskaņā ar PTAL 8.panta trešo daļu „*Patērētājam ir tiesības izpildīt savas saistības pirms patērētāja kreditēšanas līgumā noteiktā termiņa. Šajā gadījumā viņam ir tiesības uz kopējo kredīta izmaksu taisnīgu samazināšanu*”. Attiecībā uz to, ko ietver kopējo kredīta izmaksu taisnīga samazināšana jāņem vērā tālāk minēto Ministru Kabineta noteikumu punkti.

Saskaņā ar Ministru Kabineta 1999.gada 13.jūlija noteikumu Nr.257 „*Noteikumi par patērētāja kreditēšanas līgumu*” (turpmāk – *Noteikumi*) 17.punktu „*Patērētāja pienākums ir maksāt procentus un citus maksājumus tikai par to laikposmu, līdz kuram patērētājs nokārto savas kredīta saistības*”.

Atbilstoši *Noteikumu* 18.punktam „*Ja kreditēšanas līgums paredz ikmēneša maksājumus, bet patērētājs izmanto tiesības pildīt kredīta saistības pirms noteiktā termiņa un veic kārtējo maksājumu citā dienā, nekā tas noteikts līgumā, par samaksas dienu uzskatāma diena, kurā atbilstoši kreditēšanas līgumam būtu jāveic nākamais maksājums*” un 19.punktam „*Kredīta devējam nav tiesību pieprasīt kompensāciju par kredīta saistību pildīšanu pirms noteiktā termiņa*”.

PTAC norāda, ka *Patērētājam* aizdevuma pirmstermiņa atmaksas gadījumā ir pienākums maksāt procentus tikai par to laikposmu, līdz kuram *Patērētāja* nokārto savas kredīta saistības. Saskaņā ar PTAL 6.panta pirmo daļu ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs nedrīkst piedāvāt tādus līguma noteikumus, kas ir pretrunā ar līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu, šo likumu un citiem normatīvajiem aktiem. Līdz ar to *Aizdevuma līguma 3.4.apakšpunktā* ietvertais noteikums, kas paredz, ka „*(..) Pirmstermiņa atmaksas gadījumā Aizdevējs ir tiesīgs kā atlīdzību prasīt procentu nomaksu par tekošo gadu*”, nostāda *Patērētāju* neizdevīgā stāvoklī un ir pretrunā ar labticīguma prasībām un saskaņā ar PTAL 6.panta trešās daļas 1.punktu (kontekstā ar PTAL 5.panta otrās daļas 5.punktu) ir netaisnīgs līguma noteikums, jo ierobežo *Patērētājas* likumīgās tiesības uz kopējo kredīta izmaksu taisnīgu samazināšanu.

PTAC norāda, ka *Noteikumu* prasības nav pretrunā ar *Civillikuma* 1943.panta noteikumiem, jo tajās nav norādīts, ka aizņēmējam nebūtu jāatdod tāds pats daudzums, kādu viņš ir saņēmis, bet gan norādīts, ka patērētājam nav jāmaksā procenti par to laika posmu, kad viņš aizdevumu vairs neizmanto. Turklāt šāds nosacījums ietverts arī PTAL 8.panta trešajā daļā, kas uzskatāma par speciālu tiesību normu attiecībā pret *Civillikuma* 1943.pantu.

[9] **Aizdevuma līguma 3.5.apakšpunkts** paredz, ka „*Par kārtējā maksājuma kavējumu Aizņēmējs maksā Aizdevējam līgumsodu 0,5% (piecas procentu desmitdaļas) apmērā no kopējās aizdevuma summas par katru nokavēto dienu. Ja kārtējais maksājums tiek veikts daļēji, papildus tiek aprēķināts līgumsods nenomaksātās summas apmērā*”.

Saskaņā ar PTAL 6.panta trešās daļas 4.punktu netaisnīgs līguma noteikums ir tāds, kas „*uzliek patērētājam, kurš neizpilda līgumsaistības, neproporcionāli lielu*

līgumsodu". *PTAC* norāda, ka likumdevējs, aizsargājot patērētāju kā vājāko darījuma pusi, ir paredzējis, ka patērētājam piemērotajam saistību tiesību pastiprināšanas līdzeklim – līgumsodam - ir jābūt proporcionālam.

PTAC norāda, ka nav saprotams ekonomiskais pamatojums līgumsoda apmēram, kas paredzēts – 0,5% apmērā par katru nokavēto kalendāro dienu no aizdevuma summas (nevis no nesamaksātās aizdevuma summas). Turklāt šāds līgumsods *Patērētājam* ir jāmaksā par katru nokavēto kalendāra dienu. Tiesību zinātnē teikts, ka „nereti līgumsoda apmērs izrādās tāds, kas ekonomiski iznīcina parādnieku. Runa ir par procentos par katru nokavējuma dienu noteiktu līgumsodu.” (Torgāns K. raksts *Līgumsoda modernizācijas ceļi*. Grāmata - Saistību izpildes juridiskais nodrošinājums. Latvijas Universitātes Zinātniskie raksti. Rīga, Latvijas Universitāte. 1999.gads, 66.lpp). *PTAC* norāda, ka šāds līgumsods ļauj AS „Mateks Credit” pelnīt uz *Patērētāja* rēķina.

Vērtējot *Aizdevuma līguma* 3.5.apakšpunktā paredzētā līgumsoda proporcionalitāti, *PTAC* vadījies no samērīguma kritērija, kas izriet no labas ticības un civiltiesībās pastāvošā taisnīguma principa, ievērojot, ka „*pie samērīguma noteikšanas jāņem vērā visas kreditora intereses un parādnieka spējas*” (K. Torgāns: Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.-2400.p.) R.: Mans Īpašums, 2000, 225.lpp.). Līdz ar to *PTAC* norāda, ka, lai arī līgumsoda funkcija ir atturēt patērētāju no līgumsaistību nepildīšanas, tomēr iepriekš minētais princips ir noteikts, lai nepieļautu to, ka patērētājam tiek piemērots nepamatoti liels līgumsods. Tāpat *PTAC* norāda, ka, vērtējot līgumsodu proporcionalitāti, ir ņēmis vērā arī *PTAL* 5.pantā noteikto līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu, no kā izriet, ka, vērtējot līgumsoda apmēru, jāievēro arī labticīguma prasības, kā arī tas, ka līgumsoda apmērs nedrīkst būt tāds, kas nostāda patērētāju neizdevīgā stāvoklī, t.i., līgumsods nedrīkst būt „paverdzinošs” vai nesamērīgi liels.

Tāpat arī *Aizdevuma līguma* 3.5.apakšpunkta otrajā teikumā paredzētais līgumsods, kas patērētājam uzliek par pienākumu samaksāt vēl papildus līgumsodu nenomaksātās summas apmērā par daļēja kārtējā maksājuma veikšanu, nav uzskatāms par proporcionālu un aizņēmēja spējām un kreditora interesēm atbilstošu.

PTAC, ņemot vērā iepriekš minēto un vadoties no iepriekš minētajiem kritērijiem, *Aizdevuma līguma* 3.5.apakšpunktā noteikto līgumsodu vērtē kā neproporcionāli lielu. Līdz ar to *Aizdevuma līguma* 3.5.apakšpunkta noteikums saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešās daļas 4.punktu ir netaisnīgs līguma noteikums.

[10] *Aizdevuma līguma* 4.1.apakšpunkts paredz, ka „*Aizņēmējs nodrošina aizdevuma un pārējo šajā līgumā pielīgto maksājumu veikšanu ar visu tam piederošo kustamo un nekustamo īpašumu, kā arī ar saviem naudas līdzekļiem un pārējo mantu, kas nav iekļāta, arestēta un ir brīva no saistībām pret trešajām personām*”.

Saskaņā ar pušu starpā noslēgto *Aizdevuma līgumu* un *Ķīlas līgumu* *Patērētāja* savu saistību izpildi nodrošina ar savu nekustamo īpašumu. *Aizdevuma līguma* 1.1.apakšpunktā noteikts, ka „*Īpašums – dzīvoklis Nr.58, kas atrodas Rīgā, Madonas ielā Nr.25, īpašuma tiesības uz kuru pieder Aizdevējam, un kurš kļūst par ķīlu Aizdevēja prasījuma nodrošināšanai pēc šī līguma, par ko vienlaicīgi ar šo līgumu tiek parakstīts ķīlas līgums*”. Atbilstoši *Ķīlas līguma* 1.1.apakšpunktam „*Ķīlas devējs nodod, bet Ķīlas ņēmējs pieņem kā ķīlu nekustamo īpašumu, tai skaitā tā uzlabojumus, pieaugumus un civiltiesiskos augļus, kas veikti un/ vai radīti šī līguma darbības laikā,*

kas sastāv no: 2 istabu dzīvokļa Nr.58, kas atrodas Rīgā, Madonas ielā Nr.25, ar kopējo platību 57,30 m, turpmāk tekstā – *ķīla*”.

Tādējādi secināms, ka *Ķīlas līguma* priekšmets ir *ķīlas - Patērētājas* īpašumā esošā dzīvokļa Nr.58, kas atrodas Rīgā, Madonas ielā Nr.25, nodošana *ķīlas* ņēmējam – AS „Mateks Credit”, lai nodrošinātu no *Aizdevuma līguma* izrietošo saistību izpildi. Savukārt no *Aizdevuma līguma* 4.1.apakšpunkta noteikumiem izriet, ka *Patērētāja* savas saistības nodrošina ne tikai ar minēto *Patērētājas* nekustamo īpašumu, bet arī ar visu viņai piederošo kustamo un nekustamo īpašumu, kā arī ar saviem naudas līdzekļiem un pārējo mantu, kas nav iekļāta, arestēta un ir brīva no saistībām pret trešajām personām. Tādējādi *Aizdevuma līguma* 4.1.apakšpunkts nepamatoti uzliek par pienākumu *Patērētājai* savas saistības nodrošināt ar mantu un īpašumu, ko *Patērētāja* nav iekļājusī. *PTAC* norāda, ka šāds *Aizdevuma līguma* 4.1.apakšpunkta noteikums nostāda *Patērētāju* savu interešu aizsardzībai neizdevīgā stāvoklī un ir pretrunā ar labticīguma prasībām un saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešās daļas 1.punktu (kontekstā ar *PTAL* 5.panta otrās daļas 5.punktu) ir netaisnīgs līguma noteikums.

[11] *Aizdevuma līguma 4.4.apakšpunkts* paredz, ka „*Aizņēmējs apņemas (..) uz šī līguma darbības laiku nodot Aizdevējam visus īpašuma tiesības apliecinošos dokumentus Aizdevēja atbildīgā glabāšanā*”.

Saskaņā ar *Civillikumā* noteikto regulējumu, lai pastiprinātu iespējamību, ka saistība tiks izpildīta, civiltiesībās ir paredzēti īpaši tiesiskie līdzekļi (saistību tiesību pastiprināšanas līdzekļi). *Civillikuma* 1691.pants nosaka, ka: „*Saistību spēku bez ķīlas tiesības (1278.un turpm.p.) pastiprina:1) ar galvojumu 2) ar līgumsodu un 3) rokasnaudu*”. Saskaņā ar *Civillikuma* 1278.pantu „*Ķīlas tiesība ir tāda tiesība uz svešu lietu (841.p.), uz kuras pamata šī lieta nodrošina kreditoram viņa prasījumu tādā kārtā, ka viņš var no tās dabūt šā prasījuma samaksu*”. Atbilstoši *Civillikuma* 1315.panta noteikumiem „*Ar iekļāšanu neizbeidzas iekļātāja īpašuma tiesība uz iekļāto lietu. Iekļāto nekustamu lietu viņš joprojām var valdīt un lietot, kamēr labprātīgi nenodod to valdīt un lietot ķīlas ņēmējam vai kamēr viņu uz to nepiespiež tiesas ceļā*”. Lai arī *Patērētāja* iekļājusī AS „Mateks Credit” savu nekustamo īpašumu, taču pēc būtības ar *ķīlas* tiesību nodibināšanu *Patērētāja* neatsakās no savām īpašnieces tiesībām uz savu nekustamo īpašumu.

AS „Mateks Credit” norāda, ka šāds noteikums līgumā tika iekļauts tāpēc, ka, noslēdzot *Aizdevuma līgumu*, AS „Mateks Credit” apņēmas *Patērētājas* vārdā veikt viņas īpašuma tiesību uz dzīvokli nostiprināšanu zemesgrāmatā. Attiecībā uz to *PTAC* norāda, ka *Aizdevuma līguma* 4.4.apakšpunktā ir noteikts, ka, pirmkārt, *Patērētājai* ir jānodod AS „Mateks Credit” visi īpašumu tiesību apliecinošie dokumenti nevis kādi konkrēti, otrkārt, *Patērētājai* minētos dokumentus ir jānodod AS „Mateks Credit” glabāšanā uz visu līguma darbības laiku (nevis, piemēram, konkrēta darījuma sakarā). *PTAC* norāda, ka tādējādi *Patērētāja* ir nostādīta būtiski neizdevīgākā stāvoklī, jo viņai ir jāatdod glabāšanā pakalpojuma sniedzējam dokumenti, kas apliecina (pierāda) viņas īpašuma tiesības uz nekustamo īpašumu. Turklāt, ja rodas strīds par *Patērētājas* īpašuma tiesībām, tad faktiski viņai nav iespējams pierādīt ar dokumentiem šādu tiesību esamību. Ņemot vērā iepriekš minēto, *PTAC* norāda, ka saskaņā ar *PTAL* 5.panta otrās daļas 5.punktu *Aizdevuma līguma* 4.4.apakšpunkta noteikums nostāda *Patērētāju* savu interešu aizsardzībai neizdevīgā stāvoklī un ir pretrunā ar labticīguma prasībām un saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešās daļas 1.punktu ir netaisnīgs līguma noteikums.

[12] **Aizdevuma līguma 5.4.apakšpunkts** paredz, ka aizņēmēja – Patērētājas pienākums ir „Šī līguma parakstīšanas dienā iesniegt Aizdevējam notariāli apliecinātu pilnvarojumu Īpašuma pārdošanai Aizdevuma līgumā noteikto Aizņēmēja saistību neizpildes gadījumā. Gadījumā, ja Aizņēmējs atsauc Aizdevējam izsniegto pilnvarojumu pirms tam, kad ir izpildītas visas Aizdevuma līgumā noteiktās Aizņēmēja saistības, Aizņēmējs maksā Aizdevējam līgumsodu aizdevuma summas apmērā”.

Attiecībā uz līgumsodu aizdevuma summas apmērā PTAC norāda, ka nav saprotams ekonomiskais pamatojums šādam līgumsoda apmēram. Tiesību zinātnē teikts, ka „nereti līgumsoda apmērs izrādās tāds, kas ekonomiski iznīcina parādnieku. Runa ir par procentos par katru nokavējuma dienu noteiktu līgumsodu.” (Torgāns K. raksts Līgumsoda modernizācijas ceļi. Grāmata - Saistību izpildes juridiskais nodrošinājums. Latvijas Universitātes Zinātniskie raksti. Rīga, Latvijas Universitāte. 1999.gads, 66.lpp). PTAC norāda, ka šāds līgumsods, kas ir aizdevuma apmērā, ļauj SIA „Atlase” pelnīt uz Patērētāja rēķina.

Vērtējot Aizdevuma līguma 4.2.apakšpunktā paredzētā līgumsoda proporcionalitāti, PTAC vadījies no samērīguma kritērija, kas izriet no labas ticības un civiltiesībās pastāvošā taisnīguma principa, ievērojot, ka „pie samērīguma noteikšanas jāņem vērā visas kreditora intereses un parādnieka spējas” (K.Torgāns: Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.-2400.p.) R.: Mans Īpašums, 2000, 225.lpp.). Līdz ar to PTAC norāda, ka, lai arī līgumsoda funkcija ir atturēt patērētāju no līgumsaistību nepildīšanas, tomēr iepriekš minētais princips ir noteikts, lai nepieļautu to, ka patērētājam tiek piemērots nepamatoti liels līgumsods. Tāpat PTAC norāda, ka, vērtējot līgumsodu proporcionalitāti, ir ņēmis vērā arī PTAL 5.pantā noteikto līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu, no kā izriet, ka, vērtējot līgumsoda apmēru, jāievēro arī labticīguma prasības, kā arī tas, ka līgumsoda apmērs nedrīkst būt tāds, kas nostāda patērētāju neizdevīgā stāvoklī, t.i., līgumsods nedrīkst būt ”paverdzinošs” vai nesamērīgi liels.

PTAC, ņemot vērā iepriekš minēto un vadoties no iepriekš minētajiem kritērijiem, Aizdevuma līguma 5.4.apakšpunktā noteikto līgumsodu vērtē kā neproporcionāli lielu un līdz ar to Aizdevuma līguma 5.4.apakšpunkta noteikums daļā, kas paredz, ka „(...) Gadījumā, ja Aizņēmējs atsauc Aizdevējam izsniegto pilnvarojumu pirms tam, kad ir izpildītas visas Aizdevuma līgumā noteiktās Aizņēmēja saistības, Aizņēmējs maksā Aizdevējam līgumsodu aizdevuma summas apmērā” saskaņā ar PTAL 6.panta trešās daļas 4.punktu ir vērtējams kā netaisnīgs līguma noteikums.

AS „Mateks Credit” Paskaidrojumā norādījusi, ka ar 2007.gada septembri aizdevuma līguma 5.4.apakšpunkts (aizdevuma līguma jaunajā redakcijā 6.3.apakšpunkts) tiks koriģēts, izņemot no tā nosacījumu par līgumsoda aprēķināšanu pilnvaras atsaukšanas gadījumā. Tā kā AS „Mateks Credit” Paskaidrojumam pievienotajā aizdevuma līguma projektā nav ietverts šāds līgumsods, tad PTAC nav nepieciešams pieprasīt grozīt patērētājiem piedāvātajos līguma projektos tāda paša satura līguma noteikumu kā Aizdevuma līguma 5.4.apakšpunktu, izslēdzot no tā līgumsodu aizdevuma summas apmērā.

[13] **Aizdevuma līguma 9.1.apakšpunkts** nosaka, ka „Aizdevējam ir tiesības vienpusēji izbeigt līgumu un pieprasīt aizdevuma un pārējo maksājumu grafikā noteikto maksājumu pirmstermiņa atmaksu pilnā apmērā, pirms tam rakstiski brīdinot Aizņēmēju..”. PTAC aicināja AS „Mateks Credit” paskaidrojumā sniegt informāciju par to, kādā termiņā iepriekš tiek brīdināts patērētājs. AS „Mateks Credit”

Paskaidrojumā norādījusi, ka vispirms AS „Mateks Credit” ar ierakstītu vēstuli brīdina aizņēmēju, ka 10 dienu laikā no vēstules nosūtīšanas dienas aizņēmējam ir jāizpilda parāda saistības saskaņā ar noslēgto aizdevuma līgumu un tā pielikumiem. Pēc tam ar ierakstītu vēstuli atkārtoti brīdina aizņēmēju par saistību izpildi 10 dienu laikā no atkārtota brīdinājuma nosūtīšanas dienas. Ja šajā termiņā aizņēmējs savas saistības neizpilda, kreditors ar ierakstītu vēstuli brīdina parādnieku, ka vienpusēji izbeidz līgumu uz pieprasa 10 dienu laikā atmaksāt parādu pilnā apmērā.

PTAC norāda, ka *Aizdevuma līguma* 9.1.apakšpunkts ir jāprecizē, konkrēti nosakot saprātīgu termiņu, kādā patērētājs tiek iepriekš brīdināts par vienpusēju līguma izbeigšanu.

[14] Attiecībā *Aizdevuma līguma 9.1.3.apakšpunktā* ietvertu formulējumu „nepilda līguma saistības” *PTAC* nav saprotams – tieši kādu līguma saistību neizpildes gadījumā AS „Mateks Credit” ir tiesīga vienpusēji atkāpties no *Aizdevuma līguma* (kādu konkrētu līguma punktu pārkāpumi ar to ir domāti). Līdz ar to šāds punkts ļauj AS „Mateks Credit” savas ar līgumu piešķirtās tiesības izmantot nelabticīgi, pieprasot līguma laušanu un, vērsot piedziņu pret patērētāja iekārtoto īpašumu arī tad, ja līguma saistību pārkāpums ir niecīgs un tas nevar būtiski ietekmēt līgumsaistību izpildi. Līdz ar to šāds noteikums patērētāju nostāda neizdevīgā stāvoklī un saskaņā ar *PTAL* 5.panta otrās daļas 5.punktu un 6.panta trešās daļas 1.punktu ir uzskatāms par netaisnīgu līguma noteikumu.

[15] *Aizdevuma līguma 11.1.apakšpunkts* paredz, ka „*Šis parakstītais līgums un tā pielikumi pilnībā apliecina pušu vienošanos*”.

Attiecībā uz minētā līguma apakšpunktā ietvertu formulējumu „parakstītais līgums pilnībā apliecina pušu vienošanos” *PTAC* norāda, ka šādu frāzi pušu par sevi nevar vēl uzskatīt par apliecinājumu tam, ka puses līguma noteikumus ir savstarpēji apspriedušas. No *PTAL* 6.panta piektās daļas noteikumiem izriet, ka līguma noteikums vienmēr ir uzskatāms par savstarpēji neapspriestu, ja līgums sastādīts iepriekš un patērētājam nav bijis iespējams ietekmēt attiecīgā līguma noteikumus. Turklāt *PTAL* 6.panta sestā daļa nosaka, ka, ja ir apspriesti līguma atsevišķi noteikumi vai atsevišķu noteikumu attiecīgi aspekti, tad nevar uzskatīt, ka savstarpēji apspriesti ir arī pārējie līguma noteikumi. Atbilstoši *PTAL* 6.panta septītās daļas noteikumiem pierādīšanas pienākums par līguma noteikumu savstarpēju apspriešanu ar patērētāju ir uzlikts ražotājam, pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam – „*Ja ražotājs, pārdevējs vai pakalpojumu sniedzējs apgalvo, ka līguma noteikumi ir savstarpēji apspriesti ar patērētāju, viņa pienākums ir to pierādīt*”. Tādējādi *PTAC* norāda, ka neatkarīgi no *Aizdevuma līguma* 11.1.apakšpunktā noteiktā domstarpību gadījumā par to, vai attiecīgais līguma noteikums ir ticis apspriests ar patērētāju, SIA „Atlase” tas ir jāpierāda. *PTAC* norāda, ka patērētāja paraksts uz *Aizdevuma līguma* nevar kalpot kā pietiekams pierādījums līguma noteikumu apspriešanas faktam.

[16] *Aizdevuma līguma 11.3.apakšpunkts* paredz, ka „*Visi strīdi, kas rodas starp Pusēm, pildot Līgumu, tiek izšķirti pēc Aizdevēja ieskata Latvijas Republikas tiesās vai Rīgas šķīrējtiesā saskaņā ar šīs šķīrējtiesas statūtiem, reglamentu un nolikumu. Šķīrējtiesas izskatīšanas valoda būs latviešu, šķīrējtiesnešu skaits – 1 (viens)*”.

Līdzīga satura līguma noteikums ir ietverts arī *Ķīlas līguma 4.punktā*, kas paredz, ka „*Visi strīdi, kas rodas starp Pusēm, pildot Līgumu, tiek izšķirti pēc prasības*

pieteicēja ieskata Latvijas Republikas tiesās vai Rīgas šķīrējtiesā saskaņā ar šīs šķīrējtiesas statūtiem, reglamentu un nolikumu. Šķīrējtiesas izskatīšanas valoda būs latviešu, šķīrējtiesnešu skaits – 1 (viens)”.

PTAC konstatē, ka saskaņā ar *Aizdevuma līguma* 11.3.apakšpunktu strīdi tiek izskatīti pēc aizdevēja – AS „Mateks Credit” ieskata Latvijas Republikas tiesās vai šķīrējtiesā - Rīgas šķīrējtiesā, bet saskaņā ar *Ķīlas līguma* 4.punktu pēc prasības pieteicēja ieskata Latvijas Republikas tiesās vai šķīrējtiesā - Rīgas šķīrējtiesā. Attiecībā uz minētajiem līguma noteikumu PTAC norāda, ka šādas šķīrējtiesas klauzulas ierobežo patērētāja tiesības griezties tiesā un ierobežo patērētāja izvēles brīvību izvēlēties tiesību sargājošo iestādi, kurā vērsties, jo, ja prasītājs ir ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs, prasība tiek celta šķīrējtiesā, un prasītājs nevar „izvairīties” no šķīrējtiesas procesa. Tādas klauzulas redakcija teorētiski paredz (bet praksē tā notiek gandrīz katrā gadījumā), ka var tikt aizskartas tieši tā pašas patērētāja intereses, kuras tiek aizskartas klasiskās šķīrējtiesas klauzulas gadījumā.

Tāpat PTAC norāda, ka Administratīvās rajona tiesas spriedumos šāda šķīrējtiesas klauzula ir atzīta par netaisnīgu līguma noteikumu. Administratīvā rajona tiesa 2005.gada 12.augusta spriedumā lietā Nr. A42241705 (A2417-05/13) norādījusi, ka „*patērētāja izvēles brīvība varētu realizēties tikai tādā gadījumā, ja šajās [līguma punktā norādītajās] tiesību sargājošās iestādēs vērstos pats patērētājs. Savukārt gadījumā, ja pakalpojuma sniedzējs... strīda risināšanai izvēlētos vērsties šķīrējtiesā, patērētājam būtu bijusi liegta izvēles brīvība strīda risināšanas iestādes izvēlē”*. Līdzīgs viedoklis izteikts arī Administratīvās rajona tiesas 2007.gada 21.februāra spriedumā lietā Nr.A42394906 (A2123-07/2). Vienlaikus PTAC informē, ka arī citās lietās šādus noteikumus ir atzinis par netaisnīgu līguma noteikumu, izdodot attiecīgu administratīvo aktu.

Papildus PTAC vēlas norādīt arī uz doktrīnā izteikto profesora K.Torgāna viedokli, ka: „*ļaujot bez ceremonijām patērētājam uzspiest vienu šķīrējtiesnesi un ar to viņam atņemt iespēju uz lietas izskatīšanu tiesā, tiek pārkāpts Patērētāju tiesību aizsardzības likums”* (K. Torgāns. *Šķīrējtiesas Latvijā: vajadzīgas radikālas pārmaiņas*. Jurista Vārds, 11.01.2005.). K. Torgāns skaidrojis, ka šķīrējtiesas process galvenokārt ir domāts strīdu izskatīšanai starp komersantiem, kas noteikts arī UNCITRAL noteikumos (United Nation Commission On International Trade Rule, Arbitration rules, General Assembly Resolution 31/98), kas pārņemti daudzu Latvijas šķīrējtiesu reglamentos.

Nemot vērā iepriekš minētos argumentus, PTAC norāda, ka *Aizdevuma līguma* 11.3.apakšpunktā un *Ķīlas līguma* 4.punktā iekļautās šķīrējtiesas klauzulas šādā redakcijā nostāda *Patērētāju* savu tiesību aizsardzībai neizdevīgā stāvoklī un saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešās daļas 1. un 7.punkta noteikumiem (kontekstā ar *PTAL* 5.panta otrās daļas 5.punkta noteikumiem) atzīstamas par netaisnīgiem līguma noteikumiem.

[17] ***Ķīlas līguma 2.1.3.apakšpunkts*** paredz, ka „*Pēc Ķīlasņēmēja pieprasījuma 20 (divdesmit) dienu laikā iesniegt dokumentus, kas apliecina nodokļu, nodevu un citu ar ķīlas lietošanu saistīto maksājumu savlaicīgu un pilnīgu nomaksu. Ja tiek pārkāpti šī punkta nosacījumi, Ķīlasdevējs maksā Ķīlasņēmējam līgumsodu Ls 200 (divi simti latu) apmērā par katru tādu pārkāpumu”*.

PTAC atzīst, ka izvērtējams ir *Ķīlas līguma* 2.1.3.apakšpunktā ietvertā līgumsoda samērīgums ar pakalpojuma sniedzēja interesēm un patērētāja spējām, ņemot vērā *PTAL* 6.panta trešās daļas 4.punktu, kas nosaka, ka par netaisnīgu līguma

noteikumu ir uzskatāms noteikums, kas uzliek patērētājam, kurš neizpilda līgumsaistības, neproporcionāli lielu līgumsodu. *PTAC* arī atzīmē, ka saskaņā ar *Civillikuma* 1716.pantu līgumsods ir pametums, ko kāda persona uzņemas ciest sakarā ar savu saistību tajā gadījumā, ja viņa šo saistību neizpildītu vai neizpildītu pienācīgi, taču līgumsods nav līdzeklis, ar kura palīdzību pakalpojuma sniedzējs ir tiesīgs iedzīvoties uz patērētāja rēķina.

PTAC norāda, ka, lai arī līgumsoda funkcija ir atturēt patērētāju no līgumsaistību nepildīšanas, tomēr iepriekš minētais princips ir noteikts, lai nepieļautu to, ka patērētājam tiek piemērots nepamatoti liels līgumsods. *PTAC* norāda, ka konkrētais līgumsods Ls 200,00 apmērā par savlaicīgi neiesniegtiem dokumentiem pakalpojumu sniedzējai AS „Mateks Credit”, kas apliecina nodokļu, nodevu un citu ar ķīlas lietošanu saistīto maksājumu savlaicīgu un pilnīgu nomaksu, ļauj AS „Mateks Credit” iedzīvoties uz *Patērētāja* rēķina. *PTAC* norāda, ka jāņem vērā tas, ka var būt situācijas, kad, piemēram, *Patērētājai* nav iespējams divdesmit dienu laikā veikt attiecīgo maksājumu (piemēram, naudas līdzekļu trūkums) un līdz ar to arī iesniegt atbilstošu dokumentu, kas apliecina samaksu. Turklāt *PTAC* ņem vērā arī apstākli, ka līgumsodu Ls 200,00 apmērā var piemērot par atsevišķiem pārkāpumiem. *PTAC* norāda, ka šāds līgumsods var būt *Patērētājai* kā vājākajai līguma pusei paverdzinošs. Tāpat *PTAC* uzsver, ka šāds līgumsoda apmērs var vairākas reizes pārsniegt saistības pārkāpuma radītos zaudējumus, būtībā tas var nebūt samērojams ar AS „Mateks Credit” zaudējumiem, ja *Patērētāja*, piemēram, nav iesniegusi divdesmit dienu laikā dokumentus, kas apliecina nodokļu, nodevu un citu ar ķīlas lietošanu saistīto maksājumu savlaicīgu un pilnīgu nomaksu, bet, piemēram, iesniedz tos divdesmit pirmajā dienā. Ņemot vērā iepriekš minēto, *PTAC* saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešās daļas 4.punktu atzīst *Ķīlas līguma* 2.1.3.apakšpunktā noteikto līgumsodu par neproporcionālu un līdz ar to arī *Ķīlas līguma* 2.1.3.apakšpunkta noteikums ir netaisnīgs līguma noteikums.

AS „Mateks Credit” *Paskaidrojumā* norādījusi, ka ķīlas līguma jaunajā redakcijā no 2.1.3.apakšpunkta noteikuma ir izslēgts minētais līgumsods. Ņemot vērā *Paskaidrojumam* pievienotā ķīlas līguma projekta 2.1.3.apakšpunktā veiktās izmaiņas, *PTAC* nav lietderīgi uzdot AS „Mateks Credit” grozīt patērētājiem piedāvātajos līgumu projektos tāda paša satura līguma noteikumu kā *Ķīlas līguma* 2.1.3.apakšpunkta noteikums.

[18] *Līgums* atbilstoši *PTAL* 8.panta pirmās daļas noteikumiem ir uzskatāms par patērētāja kreditēšanas līgumu. Līdz ar to tajā jāietver visa informācija, ko paredz *Noteikumi*. *PTAC* secina, ka ne *Aizdevuma līgumā* nav iekļauta informācija par gada procentu likmi atbilstoši *Noteikumu* 11.1.apakšpunkta prasībām, jo gada procentu likmē ir jāiekļauj ne tikai aizdevuma procenti, bet arī komisijas maksa par aizdevuma piešķiršanu un kontroles pakalpojumiem. *PTAC* vērš *Sabiedrības* uzmanību uz *Noteikumu* 20.punkta noteikumiem, kas paredz, ka “Ja kreditēšanas līgumā sniegta maldinoša informācija par gada procentu likmi vai citām izmaksām vai gada procentu likme nav aprēķināta atbilstoši šo noteikumu prasībām, patērētājs ir tiesīgs maksāt tikai likumiskos procentus.” Tāpat arī *Aizdevuma līgumā* nav iekļauta *Noteikumu* 11.3.apakšpunktā noteiktā informācija, kas paredz, ka patērētāja kreditēšanas līgumā jānorāda visu kredīta izmaksu kopējā summa, lai patērētājs varētu pārliecināties, kāda summa patērētājam ir jāsamaksā pavisam kopā ar procentiem un visām citām ar kreditēšanu saistītajām izmaksām papildus kredīta pamatsummai.

Nemot vērā augstāk minēto un pamatojoties uz *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma* 3.panta 2.punktu, 5.panta pirmo daļu, 5.panta otrās daļas 5.punktu, 6.panta pirmo daļu, 6.panta otro daļu, 6.panta trešās daļas 1.punktu, 6.panta trešās daļas 7.punktu, 6.panta sesto daļu, 6.panta septīto daļu, 25.panta ceturtais daļas 6.punktu, 25.panta astotās daļas 1.punktu, *Noteikumu* 11.1., 11.3. un 21.punktu **PTAC** **uzdod:**

- 1) AS „Mateks Credit” pārtraukt pildīt ar *Patērētāju* noslēgtajā **Aizdevuma līgumā** netaisnīgo **2.3.apakšpunkta** noteikumu, **3.4.apakšpunkta** noteikumu daļā: „*Pirmstermiņa atmaksas gadījumā Aizdevējs ir tiesīgs kā atlīdzību prasīt procentu nomaksu par tekošo gadu*”, **3.5.apakšpunkta** noteikumu, **4.1.apakšpunkta** noteikumu, **4.4.apakšpunkta** noteikumu, **5.4.apakšpunkta** noteikumu daļā: *Gadījumā, ja Aizņēmējs atsauc Aizdevējam izsniegto pilnvarojumu pirms tam, kad ir izpildītas visas Aizdevuma līgumā noteiktās Aizņēmēja saistības, Aizņēmējs maksā Aizdevējam līgumsodu aizdevuma summas apmērā*, **11.3.apakšpunkta** noteikumu; **Ķīlas līguma** netaisnīgo 4.punkta noteikumu, **2.1.3.apakšpunkta** noteikumu daļā: „*līgumsodu Ls 200 (divi simti latu) apmērā par katru tādu pārkāpumu*”.
- 2) AS „Mateks Credit” pārtraukt pildīt ar citiem patērētājiem noslēgtajos līgumos tāda paša satura līguma noteikumu kā **Aizdevuma līguma** netaisnīgais **2.3.apakšpunkta** noteikums, **3.4.apakšpunkta** noteikums daļā: „*Pirmstermiņa atmaksas gadījumā Aizdevējs ir tiesīgs kā atlīdzību prasīt procentu nomaksu par tekošo gadu*”, **3.5.apakšpunkta** noteikums, **4.1.apakšpunkta** noteikums, **4.4.apakšpunkta** noteikums, **5.4.apakšpunkta** noteikums daļā: „*Gadījumā, ja Aizņēmējs atsauc Aizdevējam izsniegto pilnvarojumu pirms tam, kad ir izpildītas visas Aizdevuma līgumā noteiktās Aizņēmēja saistības, Aizņēmējs maksā Aizdevējam līgumsodu aizdevuma summas apmērā*”, **11.3.apakšpunkta** noteikums; **Ķīlas līguma** netaisnīgais 4.punkta noteikums, **2.1.3.apakšpunkta** noteikums daļā: „*līgumsodu Ls 200 (divi simti latu) apmērā par katru tādu pārkāpumu*”.
- 3) **mēneša laikā no lēmuma spēkā stāšanās dienas ietvert** informāciju par gada procentu likmi, kas aprēķināta atbilstoši *Noteikumu* prasībām saskaņā ar *Noteikumu* 11.1.apakšpunktu, kā arī *Noteikumu* 11.3.apakšpunktā noteikto informāciju, norādot maksājumu, kas izriet no patērētāja kredīšanas līguma, kopējo summu patērētājiem piedāvātajos aizdevuma līgumu projektos;
- 4) **mēneša laikā no lēmuma spēkā stāšanās dienas** AS „Mateks Credit” grozīt patērētājiem piedāvātajos līguma projektos tāda paša satura līguma noteikumu kā **Aizdevuma līguma** netaisnīgais **2.3.apakšpunkta** noteikums, **3.4.apakšpunkta** noteikums daļā: „*Pirmstermiņa atmaksas gadījumā Aizdevējs ir tiesīgs kā atlīdzību prasīt procentu nomaksu par tekošo gadu*”, **3.5.apakšpunkta** noteikums, **4.1.apakšpunkta** noteikums, **4.4.apakšpunkta** noteikums, **9.1.3.apakšpunkta** noteikumu daļā: „*nepilda līguma saistības*”, **11.3.apakšpunkta** noteikums; **Ķīlas līguma** netaisnīgais 4.punkta noteikums.

- 5) AS „Mateks Credit” sniegt informāciju *PTAC* par administratīvā akta izpildi pirms administratīvā akta lemjošās daļas 3.un 4.punktā noteiktā izpildes termiņa beigām atbilstoši *PTAL* 25.panta desmitās daļas noteikumiem (tai skaitā, iesniedzot pārstrādātos līgumu projektus).

Saskaņā ar *Administratīvā procesa likuma* 70.panta pirmo daļu, 76.panta pirmo daļu un otro daļu, 79.panta pirmo daļu un *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma* 25.panta pirmo daļu šo administratīvo aktu adresāti var apstrīdēt Latvijas Republikas Ekonomikas ministrijā viena mēneša laikā kopš tā paziņošanas adresātiem, iesniedzot iesniegumu Patērētāju tiesību aizsardzības centrā, Rīgā, Kr. Valdemāra ielā 157, LV – 1013.

Direktore (paraksts)
(zīmogs)

B.Vītoliņa

(...)
IZRAKSTS PAREIZS